

МЕСЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ

за состојбата со човековите
права на ЛГБТИ луѓето
во Македонија

/09
2018

СОДРЖИНА

Општ контекст

Состојбата со човековите права на ЛГБТИ во Македонија

Дискриминација и непостапување на институциите

- *Студија на случај:* Жртва на семејно насилство се соочи со дискриминација и непостапување од страна на државните органи

Говор на омраза

ОПШТ КОНТЕКСТ

Во Македонија на почетокот на 2018 година се формираше посебна група во рамките на Собранието на Република Македонија која изрази јавна заложба за унапредување на правата на ЛГБТИ луѓето во државата. Интер-партиската парламентарна група сочинува пратеници од различни политички партии и е резултат на заедничка работа на ЛГБТИ Центарот за поддршка заедно со две други организации со неколку пратеници кои се залагаат за еднаквост и унапредување на правата на ЛГБТИ луѓето во Македонија. Во текот на месец Септември во државата се спроведе референдум на кој граѓаните имаа можност да се изјаснат за или против поддршка на договорот со Грција. Референдумот придонесе за успорување на реформските процеси во државата. Тоа секако имаше големо влијание и врз процесите за унапредување на човековите права и Законот за спречување и заштита од дискриминација кој сè уште не е ниту разгледан од Комисијата за семејни прашања и демографија.

СОСТОЈБАТА СО ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА НА ЛГБТИ ВО МАКЕДОНИЈА

Непостоењето на соодветен закон кој експлицитно предвидува забрана и заштита на ЛГБТИ луѓето од дискриминација врз основа на сексуална ориентација и родов идентитет, како и недостатокот од сензибилизираност на службениците кои работат во органите на државата имаат силен придонес во кршењето и непочитувањето на човековите права на ЛГБТИ луѓето во Македонија. Според истражувањата на ЛГБТИ Центарот, во Македонија се случува двојна виктимизација на луѓето кои преживеале насилство од страна на органите на прогон и социјалните служби поради недостаток од соодветни обуки за сензибилизирање и надоградување во рамките на службата, за прашања кои се поврзани со заедницата меѓу останатите. Во пристапот до социјални услуги, според една анализа, 39% од ЛГБТИ луѓето доживеале дискриминација во пристапот. Од нив, само 17% го пријавиле случајот до Центарот за социјална работа, додека 75% не го пријавиле случајот во било која институција или организација. Како главна причина за непријавувањето е наведен недостатокот од доверба во институцијата (45%). *Показател за ова се и регистрираните случаи од страна на Центарот за поддршка меѓу кои е и случајот кој е презентираан во овој извештај.

* Андоновски Кочо, Бојановска Доријана, Богоевски Павле, Гелевска Андријана. Анализа на проблемите и потребите на ЛГБТИ луѓето во Република Македонија (во областа на социјалната заштита, правните услуги и полициското постапување). 2016 година. ЛГБТИ Центар за поддршка

ДИСКРИМИНАЦИЈА И НЕПОСТАПУВАЊЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ

Студија на случај

Во текот на месец Септември до ЛГБТИ Центарот за поддршка се обрати жртва која претрпела семејно насилство од страна на својот татко откако тој дознал за нејзината сексуална ориентација. Во предметниот случај жртвата била физички нападна од таткото по што случајот веднаш го пријавила во полиција. Во текот на пријавувањето се соочила со првите пречки и потешкотии бидејќи полицијата не сакала да излезе на терен. Во повикот било потенцирано дека се работи за напад и наведена била причината за нападот. Откако полицијата по силно инсистирање сепак дошла до домот на жртвата, повторно продолжила со својата непрофесионалност и изјава била земена од насилникот наместо од жртвата. На местото пристигнале и службите на Центарот за социјална работа по што жртвата била однесена на преглед во општа болница. Во општата болница ѝ биле констатирани повредите и составена била медицинска белешка. По оваа посета жртвата била пуштена дома заедно со сторителот на насилството.

Следниот ден жртвата го посетила Меѓуопштинскиот центар за социјална работа каде ѝ бил понуден разговор со психијатар, а во однос на барањата да биде информирана што ќе се случува со неа и дали ќе мора да се врати дома, како и што ќе се случи со насилството и дали некаде ќе биде сместена, жртвата била информирана дека бидејќи таткото ветил дека повеќе нема да го повторува насилството случајот е завршен и таа ќе се врати во домот. По Центарот за социјална работа заедно со таткото повторно ја посетила полициската станица каде жртвата се соочила со инспектор која ја убедува и условувал да избере помеѓу семејството и партнерката. По повторното враќање во домот заедно со сторителот на насилството започнало и интензивното секојдневно психичко вознемирување на кое се приклучиле и нејзината мајка и сестра. Од тогаш постојано била заклучувана во домот, а истиот го напуштала само под надзор. Дополнително одземен и бил мобилниот телефон и целосно била изолирана.

Повикот за помош до ЛГБТИ Центарот за поддршка пристигна откако ваквото заклучување траело неколку дена. Тимот на ЛГБТИ Центарот за поддршка и Хелсиншкиот комитет веднаш ја посети жртвата, направи записник од сите случувања и се упати во Центарот за социјална работа (ЦСР) заедно со жртвата. По објаснување на ризикот под кој се наоѓа жртвата, нејзината небезбедност во домот и лишувањето од слобода на движење од страна на таткото, од службеничките од ЦСР даден беше силен отпор. Во конкретниот случај според службеничките при ЦСР, оценето било дека нема опасност за жртвата и дека насилникот ветил дека нема да го повтори насилството. Иако жртвата посочи дека и во моментот не се чувствува безбедно и дека не сака да се врати дома, дека нема ниту мобилен телефон да се јави и дека стравува за себе, беше нападна дека не ја зборува целосно вистината. Во процесот на разговор жртвата беше лошо третирана исто како и тимот на Центарот за поддршка и МХК.

Непрофесионалниот однос на кој тимот на Центарот за поддршка и МХК наидоа во ЦСР, одбивањето да се дадат било какви информации за постапувањето, неможноста да се сфати сериозноста на случајот и потребата од заштита на жртвата, како и недостатокот на сензибилитет за случајот во кој се работи за малолетна жртва на семејно насилство, јавија потреба за случајот да се реагира до Министерството за труд и социјална политика. Третманот и односот на дел од службениците спрема жртвата е дискриминаторски без никаков сензибилитет и целиот разговор уште при првиот контакт е исполнет со предрасуди поради сексуалната ориентација на жртвата. По силен притисок извршен врз службеничките за непостапувањето и непреземањето на соодветни мерки за заштита на жртвата, конечно жртвата беше сместена во згрижувачко семејство на тајна локација, а таткото беше известен за истото.

Во Македонија постои Законот за превенција, спречување и заштита од семејно насилство* кој го дефинира семејното насилство и дава опис на дејствијата кои се сметаат за семејно насилство. Согласно овој закон, службените лица во институциите кои вршат дејност од областа на социјалната заштита, внатрешните работи, здравството, детската заштита и образованието, како и надлежните судови **во постапките за семејно насилство должни се да постапуваат итно, со должно внимание на интересите и потребите на жртвата.** Центарот за социјална работа е должен да започне постапка веднаш, а **најдоцна во рок од 24 часа од добиеното сознание да преземе мерки за заштита на жртвата.** Понатаму Центарот за социјална работа задолжително треба да поднесе до Судот предлог за изрекување на привремена мерка за заштита во име на деца и деловно неспособни лица секогаш кога родителот, старателот или законскиот застапник тоа нема да го сторат и без нивна согласност. Во предлогот до судот за изрекување на привремена мерка за заштита за дете, може да предложи **привремената мерка за заштита да се однесува и за родителот со кого детето живее, во случаи кога тоа го бараат интересите на детето за негова заштита и безбедност.**

Во случајот лесно може да се донесе заклучок дека Меѓуопштинскиот центар за социјална работа постапил спротивно на наведените законските одредби, не преземал никакви заштитни мерки према жртвата, особено имајќи го предвид фактот дека се работи за малолетна жртва за која Центарот има посебна одговорност и обврска. За овој случај Хелсиншкиот комитет – ЛГБТИ Центарот за поддршка поднесе барање за инспекциски надзор до Секторот за инспекциски надзор во социјална заштита при Министерството за труд и социјална политика заради утврдување на неправилности и изрекување соодветни мерки доколку се утврди неправилно постапување.

По однос на постапувањето од страна на полицијата поднесена беше претставка до Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди при Министерството за внатрешни работи за непрофесионалното, несовесно и пристрасно работење во службата на службеникот кај кој бил пријавен случајот. За истото беше информирано и Бирото за јавна безбедност.

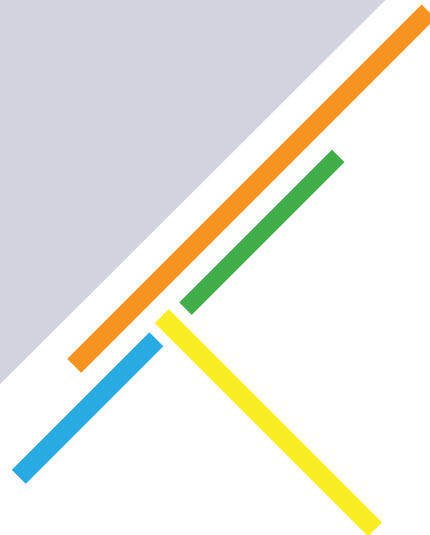
Дополнително ЛГБТИ Центарот за поддршка и Хелсиншкиот комитет ќе поднесат претставки за дискриминација до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација.

* Закон за превенција, спречување и заштита од семејно насилство (Службен весник на Р.М. бр.138/2014 од 17.09.2014 година, бр.33/2015 од 05.03.2015 година, бр.150/2015 од 02.09.2015 година).

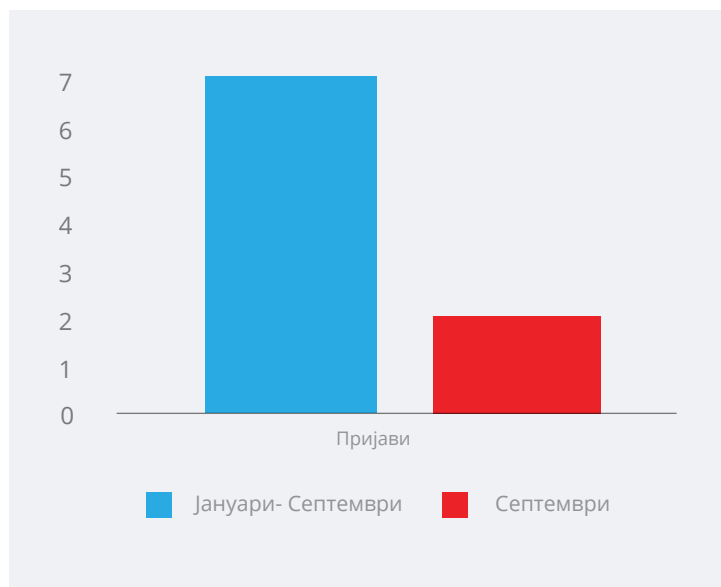

ЗАКЛУЧОК И ПРЕПОРАКА:

Конкретниот случај детално ја отсликува системската дискриминација со која ЛГБТИ луѓето во Македонија секојдневно се соочуваат во случаи на насилство. Уште од првиот повик за помош и заштита, жртвата се соочува со стигмата и предрасудите од страна на службите на полицијата. Ваквата стигма и дискриминација само се продлабочува со натамошното развивање на настаните што е евидентно од постапувањето како на полицијата, така и на социјалните служби. Неможноста да се сфати сериозноста на случајот и потребата од заштита на жртвата, недостатокот од сензибилитет за случајот во кој се работи за малолетна жртва на семејно насилство, непрофесионални коментари и лекции кои се однесуваат на сексуалната ориентација на жртвата се приказ на сè што не е во ред со системот на заштита во случаи на насилство. Во случајот постојат закони кои предвидуваат кои мерки треба да се преземат во најдобар интерес на жртвата, но недостасува нивната примена. Другата димензија на проблемот се несензибилизираните службеници полни со предрасуди кои двојно ги виктимизираат жртвите на насилство. ЛГБТИ Центарот за поддршка апелира за воведување на постојани обуки во рамките на МВР и на Центрите за социјална работа за постапување со ЛГБТИ жртви на насилство. Неопходно е продлабочено запознавање со проблемите и потребите на заедницата и со начините како истата да биде заштитена. Органите на државата во никој случај не смеат да бидат продолжени чинители на дискриминација и насилство преку нивното третирање, но и непостапување во случаите на насилство поради сексуална ориентација, родов идентитет или родово изразување.

ГОВОР ОД ОМРАЗА

Во периодот од Јануари до Септември 2018 година регистрирани се вкупно 7 пријави на говор на омраза врз основа на сексуална оориентација и родов идентитет, од кои 2 се во Септември.* Еден од регистрираните случаи е во време пред престојниот референдум во месец Септември, каде новинарот Миленко Неделковски на својата страна на фејсбук објави едно видео во две продолженија со наслов “За лагите на Меркел, Столтенберг, Заев...” Во првиот дел (9:00 минута) Миленко Неделковски се обраќа со зборовите: „Јас знам дека Европската унија отиде прво до она што го сметавме за најодвратно, педерастичката, па отиде не само до тоа да се сакаат меѓу себе само истополови, туку да менуваат полови, веќе човек не може да ги разбере кој е кој. Па потоа почнаа секс педофилен, значи со мали деца, со мали деца од ист пол и така натаму. За на крај да завршат со сексуално возбудување со животни. И ова е веројатно последниот стадиум, да почнеш да си го сакаш тракторот“. Ова не е прв случај на говор на омраза од страна на Миленко Неделковски поради сексуална ориентација и родов идентитет. Во месечниот извештај за јули и август** вклучен беше случај во кој Миленко Неделковски во емисиите од „Миленко Неделковски Шоу“ користи говор на омраза и дискриминација и хомофобичен говор со цел да оцрни политички неистомисленници и ја поистоветува хомосексуалноста со болест. Комисијата за заштита од дискриминација во овој случај утврди вознемирување и поттикнување на дискриминација врз основа на сексуална ориентација сторена во медиум.

* www.govornaomraza.mk

** <http://lgbti.mk/wp-content/uploads/2018/10/Mesecen-Izvestaj-Junijuli-2.pdf>

Во вториот случај по објавување на извештајот на спроведувањето на Препораката CM/Rec 2010(5) на совет на Европа до земјите-членки во однос на мерките против дискриминација врз основа на сексуална ориентација или родов идентитет во Република Македонија од страна на ЛГБТИ Центарот на својата фејсбук страна, забележан е говор на омраза и омаловажувања на лицата со поинаква сексуална ориентација. Во дел од коментарите се повикува на лечење на болеста, алудирајќи на тоа дека хомосексуалноста е болест.

За потсетување во 1990 година Светската здравствена организација (СЗО) ја тргна хомосексуалноста од „Меѓународната класификација на болести“ (ICD-10), која започна да се применува во земјите членки на СЗО од 1994 година.

Извештајот е подготвен во рамки на проектот
„Унапредување на човековите права и слободи на ЛГБТИ луѓето во Македонија“
поддржан од Постојаното претставништво на Кралството Холандија во ОБСЕ.